Члени речення

Урок української мови
У 5 класі

Освіта в Україні

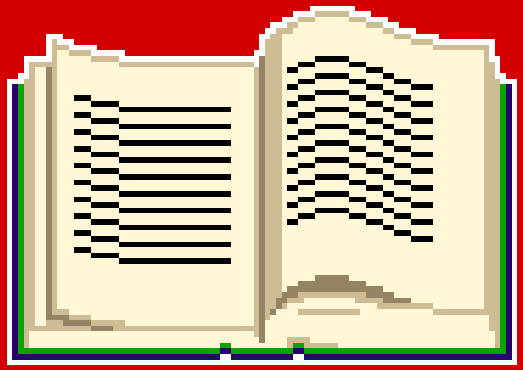

Привіт, п’ятикласнику!

Сьогодні на уроці ти

- **повториш** відомості про головні і другорядні члени речення;
- **закріпиш** навички визначати граматичну основу й другорядні члени речення;
- **удосконалиш** уміння конструювати речення за поданими схемами;
- **ознайомишся** із освітніми традиціями українців.

Члени речення

ПРИСУДОК

Визнач граматичну основу речень,
з'ясуй, якими частинами мови виражені головні члени.

Знання ніхто за плечима не носить.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ПІДМЕТ **ПРИСУДОК**

Визнач граматичну основу речень,
з'ясуй, якими частинами мови виражені головні члени.

Плоди навчання солодкі.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ПІДМЕТ **ПРИСУДОК**

Визнач граматичну основу речень,
з'ясуй, якими частинами мови виражені головні члени.

Розум силу перемагає.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ДРУГОРЯДНІ

ПІДМЕТ

ПРИСУДОК

ДОДАТОК

Визнач граматичну основу речення, підкресли додаток, укажи відмінок іменника, яким його виражено.

Без навчання людина сліпа і німа.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ДРУГОРЯДНІ

ПІДМЕТ

ПРИСУДОК

ДОДАТОК

Визнач граматичну основу речення, підкресли додаток, укажи відмінок іменника, яким його виражено.

Людина найбільше багата розумом.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ДРУГОРЯДНІ

ПІДМЕТ

ПРИСУДОК

ДОДАТОК

Визнач граматичну основу речення, підкресли додаток, укажи відмінок іменника, яким його виражено.

За науку ми й ворогові вдячні.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ДРУГОРЯДНІ

ПІДМЕТ

ПРИСУДОК

ДОДАТОК

ОЗНАЧЕННЯ

Визнач граматичну основу речення, додаток, підкресли означення, з'ясуй спосіб його вираження, визнач слово, до якого воно відноситься.

Книги нагадують глибоке море.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ДРУГОРЯДНІ

ПІДМЕТ

ПРИСУДОК

ДОДАТОК

ОЗНАЧЕННЯ

Визнач граматичну основу речення, додаток, підкресли означення, з'ясуй спосіб вираження, вкажи слово, до якого воно відноситься.

Розумна порада дорожча за гроші.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ДРУГОРЯДНІ

ПІДМЕТ

ПРИСУДОК

ДОДАТОК

ОЗНАЧЕННЯ

Визнач граматичну основу речення, додаток, підкресли означення, з'ясуй спосіб його вираження, вкажи слово, до якого воно відноситься.

Шануй свого вчителя за добру науку.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ДРУГОРЯДНІ

ПІДМЕТ

ПРИСУДОК

ДОДАТОК

ОЗНАЧЕННЯ

ОБСТАВИНА

Визнач усі члени речення, з'ясуй, на що вказує обставина, спосіб її вираження.

Книга мовчки все розкаже.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ДРУГОРЯДНІ

ПІДМЕТ

ПРИСУДОК

ДОДАТОК

ОЗНАЧЕННЯ

ОБСТАВИНА

Визнач усі члени речення, з'ясуй, на що вказує обставина, спосіб її вираження.

Мудре слово панує всюди.

Члени речення

ГОЛОВНІ

ДРУГОРЯДНІ

ПІДМЕТ

ПРИСУДОК

ДОДАТОК

ОЗНАЧЕННЯ

ОБСТАВИНА

Визнач усі члени речення, з'ясуй, на що вказує обставина, спосіб її вираження.

Ми вчимося все життя.

Члени речення

Устав пропущені другорядні члени речення.

ДЕНЬ СВЯТОГО НАУМА

..... навчання в Україні розпочиналося ..... Це день святого пророка ..... . У народі Наума називали покровителем ..... , знань і доброчинства. Тому й казали: «Прийшов Наум – пора братися за ум».

..... мандрівники, котрі відвідували Україну в XVII столітті, відзначали високий ..... освіти серед селян. Відомий французький інженер Боплан у своєму «Описі України» повідомляв, що майже в кожному ..... є школи. За рівнем народної освіти тоді ми, до речі, ... випереджали ..... країни.

Протягом двох сторіч ..... опікувалися переважно церковні братства. ..... вони організовували народні школи, в яких вчилися ..... діти. ..... російський царизм заборонив ..... та книгодрукування ..... мовою. Та навіть за найбільших скрут селяни намагалися зробити ..... , щоб ..... діти здобули ..... . Ось чому в народі кажуть: «Батько Наум наведе на ум».

Додаток

розум
рівень
освітянство
викладання
освіта
все

Означення

Наум
іноземний
європейський
селянський
національний
їхній

Обставина

колись
згодом
перше грудня
на свій кошт
набагато
село

Члени речення

Контрольний слайд

Устав пропущені другорядні члени речення.

ДЕНЬ СВЯТОГО НАУМА

Колись навчання в Україні розпочиналося першого грудня. Це день святого пророка Наума. У народі Наума називали покровителем розуму , знань і доброчинства. Тому й казали: «Прийшов Наум – пора братися за ум».

Іноземні мандрівники, котрі відвідували Україну в XVII столітті, відзначали високий рівень освіти серед селян. Відомий французький інженер Боплан у своєму «Описі України» повідомляв, що майже в кожному селі є школи. За рівнем народної освіти тоді ми, до речі, набагато випереджали європейські країни.

Протягом двох сторіч освітянством опікувалися переважно церковні братства. На свій кошт вони організовували народні школи, в яких вчилися селянські діти. Згодом російський царизм заборонив викладання та книгодрукування національною мовою. Та навіть за найбільших скрут селяни намагалися зробити все, щоб їхні діти здобули освіту. Ось чому в народі кажуть: «Батько Наум наведе на ум».

Додаток

розум
рівень
освітянство
викладання
освіта
все

Означення

Наум
іноземний
європейський
селянський
національний
їхній

Обставина

колись
згодом
перше грудня
на свій кошт
набагато
село

Члени речення

За змістом фільму склади речення за поданими схемами.

ПІДМЕТ ПРИСУДОК ДОДАТОК ДОДАТОК.

Що сприяло розвитку освіти?

ОБСТАВИНА ПІДМЕТ ПРИСУДОК ОЗНАЧЕННЯ ДОДАТОК ОБСТАВИНА.

Коли і хто започаткував перші школи на Русі?

ПІДМЕТ ПРИСУДОК ОБСТАВИНА ОЗНАЧЕННЯ ДОДАТОК.

Хто і де заснував першу бібліотеку?

Контрольний слайд

Члени речення

За змістом фільму склади речення за поданими схемами.

ПІДМЕТ ПРИСУДОК ДОДАТОК ДОДАТОК.

Християнство сприяло розвитку освіти.

ОБСТАВИНА ПІДМЕТ ПРИСУДОК ОЗНАЧЕННЯ ДОДАТОК ОБСТАВИНА.

У десятому столітті Володимир заснував перші школи на Русі.

ПІДМЕТ ПРИСУДОК ОБСТАВИНА ОЗНАЧЕННЯ ДОДАТОК.

Ярослав заснував у Софії першу бібліотеку.

Виконай тестові завдання

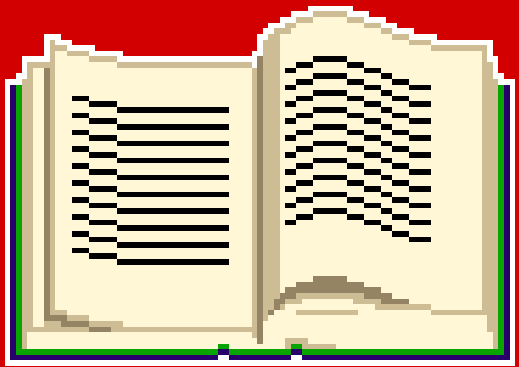

Граматичну основу речення становлять:

Правильно

А Підмет і присудок

Поміркуй

Б Означення і підмет

Поміркуй

В Присудок і додаток

Поміркуй

Г Присудок і обставина

Перевірка

Підмет відповідає на питання:

А Що робить? Що з ним робиться?

Поміркуй

Б Який? Яка? Яке? Які?

Поміркуй

В Де? Коли? Як? Чому?

Поміркуй

Г Хто? Що?

Правильно

Перевірка

Присудок називає:

1 ознаку предмета

Поміркуй

2 кількість осіб або предметів, що виконують дію

Поміркуй

3 предмет чи особу, про які говориться у реченні

Поміркуй

4 дію, яку виконує предмет чи особа

Правильно

Перевірка

До другорядних членів речення належать:

А підмет, додаток, присудок

Поміркуй

Б означення, додаток, обставина

Правильно

В обставина, присудок, означення

Поміркуй

Г підмет, присудок, обставина

Поміркуй

Перевірка

Укажи правильні ознаки другорядних членів речення

Правильно

А пояснюють головні члени речення

Поміркуй

Б відповідають на одне питання

Поміркуй

В залежать від одного члена у реченні

Поміркуй

Г належать до однієї частини мови

Перевірка

Вкажи речення, у якому є всі другорядні члени речення

А Сонце золотило далекі

Поміркуй

Поміркуй

Б Рідні пісні навіювали спомин.

Правильно

В Верхівки сосен у лісі світилися сонячним багрянцем.

Поміркуй

Г Шануй рідну мову, народну пісню!

Перевірка

У реченні ***Низку народних пісень проспівав увечері дідусь***
граматична основа :

А низку пісень

Поміркуй

Б проспівав дідусь

Правильно

В проспівав увечері

Поміркуй

Г пісень народних

Поміркуй

Перевірка

У реченні *Більш за все на світі любив дід сонце* (О.Довженко) слово сонце є :

А підметом

Б присудком

В обставиною

Г додатком

Поміркуй

Поміркуй

Поміркуй

Правильно

Перевірка

Ознаки предмета називають:

А обставини

Б додатки

В означення

Г підмет

Поміркуй

Поміркуй

Правильно

Поміркуй

Перевірка

Познач речення, у якому правильно визначено підмет:

Поміркуй

1 Туристське спорядження в[illegible]човен.

Поміркуй

2 Стоять віддалік одна від одної три верби.

Правильно

3 В колиску дар пісень тобі по[illegible].

Поміркуй

4 Лісове болото обступили білокорі берези.

Перевірка

Укажи вид обставини, вжитої в реченні *Над струмком спинився олень:*

А місця

Правильно

Б часу

Поміркуй

В мети

Поміркуй

Г міри і ступеня

Поміркуй

Перевірка

Другорядний член речення, що відповідає на питання непрямих відмінків (крім Називного):

А означення — Поміркуй

Б обставина — Поміркуй

В підмет — Поміркуй

Г додаток — Правильно

Перевірка

Домашнє завдання:

ст. § , впр.

Автор презентації –
Ващенко Наталія Каримівна,
учитель української мови та літератури
спеціалізованої школи № 76
імені О. Т. Гончара
Святошинського району
м. Києва